

Ἀρχιμουσικὸς Οὔρος Λάγιοβιτς,
σολίστ Ἀντώνης Σουσάμογλου (βιολί) =
ιδεώδης ΚΟΑ ὡς πρόγραμμα καὶ ἐρμηνεῖες!

16/2016.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΑΠΟΥΣΙΑΖΑΝ ΕΚ ΜΕΓΑΡΟΥ, οἱ ἀνθέλληνες ψευδестέτ (Φεστιβάλολογλου καὶ Μεγαράκηδες) στὴν τελευταία, ὄντως ἱστορική, συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν (ΚΟΑ) μὲ πρόγραμμα καὶ ἐρμηνευτὲς συναποτελέσαντες ἰδανικὸ καὶ *διαχρονικὸ* ἀρχέτυπο αὐτοῦ πού πρέπει σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς νὰ προσφέρει: Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα κοινὸ ἀτόφιων φιλομούσων εἶχαμε:

(α) Πρόγραμμα: ἓνα ἀριστούργημα ἀδίκως παραγκωνισμένου ἀπὸ τοὺς Μπουλέζ καὶ Ξενάκηδες Γάλλου συνθέτου, ἓνα ἤδη παιγμένο στὴν ΚΟΑ σύγχρονο ἑλληνικὸ ἔργο μεγάλης πνοῆς, διάρκειας καὶ διαμετρήματος, καὶ μιὰ παγκοσμίως κατακυρωμένη συμφωνία.

(β) Ἐρμηνευτὲς: ὁ Σλοβένος ἀρχιμουσικὸς, Οὔρος Λάγιοβιτς [Uroš Lajović, γ. Λιουμπλιάνα, 1944) καὶ σολίστ ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης δεξιότεχνης βιολιστῆς, Ἀντώνης Σουσάμογλου (γ. προφανῶς 1982: ἀθηναϊκὸ ἔντυπο τὸν χαρακτηρίζει «34χρονο») ὁ ὁποῖος αἰσθάνεται ἀρκετά...γέρος ὥστε νὰ κρύβει τὰ χρόνια του ἀπὸ πλῆθος διαδικτυακῶν ιστοσελίδων καὶ ἔτσι ἐμμέσως νὰ... ἐξωθεῖ σὲ αὐτοκτονία ὅλους ἐμᾶς τοὺς ἄνω τῶν 60...

Ὁ Λάγιοβιτς μᾶς ξανάφερε τὴ Μεγάλῃ Εὐρώπῃ στὴν ὁποία καὶ ὁ ὑποφαινόμενος παιδιόθεν ἀνήκει, ὅπως ἄσχετη μὲ τὸ βρυξελλοβερολονόζικη συμπαιγνία πού μᾶς καταδυναστεύει χάρις στοὺς Παπανδρέου,

Βενιζέλους, Σημίτηδες, Σαμαράδες, Μητσοτάκηδες και άλλους... όμοειδείς. Γυρνάμε δεκαετίες πίσω και ανακαλούμε ανάλογων άρετών όνόματα άρχιμουσικών: Λάσλο Σομόγκυ (Laszlo Somogyi, Ούγγρος, 1907-1988), Τσοϋ Χουϊ (Choo Hoey, Κινέζος εκ Σιγκαπούρης, γ. 1932) ακόμη τραγουδοϋν μέσα τους οί έρμηνείες τους τής Συμφωνίας του Νέου Κόσμου, του Ντβόρζακ, του Χουϊ μάλιστα τὸ 1968, ύπῆρξε άπαρχή τής έγκαταστάσεώς του εν Έλλάδι, και τής τεραστίας 10ετοϋς προσφορᾶς του στη μουσική μας ζωή) και ακόμη: Ζαν Μαρτινόν [Jean Martinon, Γάλλος, 1910-1976] Ήντουαρντ βαν Ρεμόρτελ, Βέλγος, 1926-1977), Άντριαν Σάνσαιν [Adrian Sunshine, γ. ;] ¹ και Τζάνσουγκ Καχίτζε [Jansug Kahidze, Γεωργιανός, 1935-2002]. Τέτοιες προσωπικότητες κρατοϋν, ματαλαμπαδεϋουν και ανανεώνουν τήν Παράδοση, με κεφαλαίο Π.: παρά τήν τεράστια άξία τους δέν εκτέθηκαν ποτέ στους άποπλα-νοϋντες φωτισμοϋς του νεωτέρου marketing και δέν έγιναν ποτέ «γκλα-μουράτοι» επιβήτορες διάσημων όρχηστρών ολοκληρώνοντας μαζί τους άμέτρητες φορές τὸ γύρο του κόσμου και αναμασώντας, ως τσίγλες, τὰ ἴδια έργα... Στους κατονομασθέντες συγκατατάσσουμε τὸν Λάγιοβιτς.

Πρὶν προχωρήσουμε, θὰ **άποδοκιμάσουμε** ξανά τήν **έλεεινή συνήθεια** του πιανίστα κ. **Τίτου Γουβέλη**, ύπευθύνου τῶν κατά τὰ άλλα άψόγων «σημειώσεων προγράμματος», νά μη παραθέτει όνόματα συνθετῶν και εκτελεστῶν, τίτλους έργων, τοπωνύμια, κ.λπ. και στην πρωτότυπη λατινική γραφή τους. Ήτσι φυλακισμένοι σε ανεπαρκέστατες κωλοελληνικές μεταγραφές σπαταλοϋμε εγκληματικά χρόνου δοκιμάζοντας νά τους εντοπίσουμε στο Διαδίκτυο. Λ.χ. «Κρύπτη» [Crypte? όχι, Crypt κ. Γουβέλη!] του Μωρίς Όχανά, Σαμπερί [γαλλ. Chambéry], Κλαίρ Ζιμπώ [Claire Gibault, γ. 1945, έξαίρετη γαλλίδα άρχιμουσικός]. Στο

¹ Δεκάδες αναφορῶν του όνοματός του σε «παράπλευρους» ιστοτόπους, τὸν φέρουν διευθύνοντα στὸν Άγ. Φραγκίσκο, στη Λισσαβόνα, στη Ρουμανία (Κλούζ), στην Τεχεράνη κ.ά. Διήθυνε επανειλημμένα τήν ΚΟΑ, μεταξύ 1960-80; Τὸν θυμοϋμαι πανύψηλο νά διευθύνει...χωρίς πόντισμ. Του όφείλω τήν ωραιότερη Συμφωνία αρ. 3 του Μπράμς πὸ ἔχω άκούσει ποτέ (ΚΟΑ), ενῶ τή...χειρότερη λίγο καιρό άργότερα από ένα Γιάνος Φέρεντσικ, σκνίπα στο μεθύσι, επί κεφαλῆς τής Όρχήστρας τής Ούγγρικῆς Ραδιοφωνίας (Φεστιβάλ Άνοιξη τής Πράγας, 1978).

Διαδίκτυο συμπληρώνουμε αναπόφευκτα κενά ἐνημερώσεως τοῦ προγράμματος λόγω λιτότητας (οὐδείς ψόγος!) ἀλλὰ λυσσᾶμε σπαταλώντας πολύτιμο χρόνο: φτάνει πιά, πού νά πάρει ὁ διάβολος! Τὸ πρόγραμμα.:

1. ΟΧΑΝΑ, ΜΩΡΙΣ [Ohana, Maurice, 1913-1992]: *Κρύπτη* [γαλλ. *Crypt*; φθινόπωρο 1980], ἐλεύθερη γραφή γιὰ ὄρχηστρα ἐγχόρδων τοῦ δ' μέρους τοῦ *Κουαρτέτου ἐγχόρδων* ἄρ. 2. Ὁ Ὅχανά πλήρωσε ἴσως ἀκριβὰ σὲ ὑστεροφημία τὸ ὅτι τὸ 1946 στὸ Παρίσι, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁμίλου «Zodiaque» [Ζωδιακός] ἐπαναστάτησε κατὰ τοῦ δογματισμοῦ τῆς *σειραϊκῆς* μουσικῆς. Τὸ ἔργο, στὴν ἐπίσημη διαδικτυακὴ Ἐργογραφία Ὅχανά, χαρακτηρίζεται *ἐπέκταση* (γαλλ. *extension*) τοῦ ὡς ἄνω κουαρτέτου, γιὰ σύνολο ἀπὸ 6 α' καὶ 6 β' βιολιά, 4 βιόλες, 4 βιολοντσέλα καὶ 2 κοντραμπάσα. Στὴν Κ.Ο.Α. εἶχαμε μόνον 2 βιολοντσέλα. Ἄρχισε *πιανισίσσιμο* στὶς βαθύτερες περιοχές καὶ ἐξελείχθηκε μὲ θαυμαστὴ πυκνότητα στοχασμοῦ πλούσιου ὅμως σὲ παντοῖες ἰδέες-ἐκπλήξεις, ἀπρόβλεπτους μελωδικούς ἐλιγμούς, ἀντιθέσεις δυναμικῆς καὶ ρυθμοῦ Ἄπο τίς πιὸ πρωτότυπες μουσικῆς τοῦ 20οῦ αἰ. πού ἔχω ἀκούσει. Πῶς καταποντίσθηκαν τέτοιοι συνθέτες καὶ ἐπέπλευσαν φελλοί, ἀνίκανοι γιὰ ψυχανατάσεις! Ὁ Λάγιοβιτς φώτισε ἰδανικὰ κάθε μικρολεπτομέρεια τῆς παρτιτούρας, ἐξ' ἀρχῆς κερδίζοντας τὸ θαυμασμό μας γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴν ἐρμηνευτικὴ του προσέγγιση **βάθους**.

2) ΠΑΠΑΝΑΣ, ΣΙΜΟΣ (γ. 1979): *Κοντσέρτο γιὰ βιολὶ καὶ ὄρχηστρα* (παγκόσμια α' ἐκτ.: Κ.Ο.Α., ἀρχιμουσικός: Βύρων Φιδετζῆς, σολίστ: ὁ συνθέτης, Ἀθήνα, MMA, 27.3.2009). Παραθέτω ἐλάχιστη ἀναθεωρημένη τὴν κριτικὴ μου, Ἐφ. *Ἐξπρές*, Ἔτος 47ο, ἄρ. φύλλου 13.811, Ἀθήνα, Σάβ. 9.5.2009, σ. 45): «Τὸ «Κοντσέρτο γιὰ βιολὶ», (3 μέρη, χωρὶς διακοπή;) εἶναι ἀπὸ τὰ σπανιότατα ἐκεῖνα ἔργα πού λαχταρᾶς νὰ ξανακούσεις ὀλόκληρο, μόλις σβῆσει ἡ τελευταία νότα. Τὸ σόλο βιολὶ πλαισιώνουν κυρίως τὰ ἔγχορδα: Ἄπο τὰ πνευστὰ καὶ τὰ λοιπὰ ὄργανα τῆς ὄρχηστρας, μεταχειρίζεται μόνον φλάουτο ἄλτο, ἀγγλικὸ κόρνο, 2 κλαρινέτα, ἄρπα, τσελέστα, κρουστὰ. Τὸ ἔργο, κατάθεση ψυχῆς, σὲ ἰδίωμα μεταξὺ διηυρυμένης τονικότητας καὶ ἀτονικότητας, ἀρχίζει μὲ ἐκτενῆ «καντέντσα» βιολιοῦ σόλο καὶ ἐκτυλίσσεται σὲ μεγαλειῶδες συμφωνικὸ ποίημα-ἐξομολόγηση, μὲ ἐκπληκτικὴ μελωδικὴ ἔνταση σὲ μεγάλες φράσεις. Ἄπο τὸ ἀμέρος προλάβουμε (τόσο τὸ ἄκουσμα μᾶς εἶχε συνεπάρει) νὰ σημειώσουμε τίς ἀπόκοσμες διαφωνίες τῆς τσελέστας καὶ

ένα ωραιότατο σόλο αγγλικού κόρνου σε κλίμακα κατά τόνους. Το φινάλε (;) αρχίζει με δραματικότατο «ρολλισμό» τυμπάνων σε φορτίσιμο, ενώ ή κατά τόνους κλίμακα, αναδεικνύεται δομικό στοιχείο του έργου». Άναυδους μᾶς ἄφησε ή ὀλοφάνερη μέχρι ταυτίσεως ἀγάπη τοῦ Λάγιοβιτς γιά τὸ ἔργο: ἀνέδειξε πλῆθος λεπτομερειῶν πού πέρασαν ἀπαρατήρητες στήν α'. ἀκρόαση. Στὸ λιγιστὰ πνευστὰ ὑπῆρχε καὶ κόρνο ἐνῶ τὰ τύμπανα εἶχαν καὶ ἐκεῖνα τὴ μεγάλη καντέντσα τους. Τολμοῦμε νὰ ποῦμε πὼς ή δεύτερη ἐντὸς 7ετίας ἀκρόαση τοῦ ἔργου, τὸ κατατάσσει στὰ ἀριστουργήματα Ἐντεχνης Ἑλληνικῆς Μουσικῆς δύο αἰῶνων. 7 χρόνια κάμαμε νὰ τὸ ξανακούσουμε. Τέτοιου εἶδους στατιστικὰ στοιχεῖα ἔχουν ἄραγε ἀπασχολήσει ποτὲ μουσικολόγους μας, ἔχουν ποτὲ ἀρθρώσει ἕνα λόγο γιά τὸν ὀργανωμένο ἐξοβελισμό τῆς Ἐντεχνης Ἑλληνικῆς Μουσικῆς ἀπὸ τὴ μουσική μας ζωὴ ή ή ὅποια τους «ἔρευνα» τοὺς κάνει πιο ἀόρατους καὶ ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα τηλεσκοπία στήν ἵπταμένη νῆσο Λαπούτα τῶν κατὰ Σουΐφτ *Ταξιδιῶν τοῦ Γκάλλιβερ* (1726) ὅπου προφανῶς κρυπτοκατοικοῦν;

3. NTBOPZAK ANTONIN [Antonín Leopold Dvořák, 1841-1904]: *Συμφωνία* ἄρ. 9, μι ἐλ. «Τοῦ Νέου Κόσμου», ἔργο 95, ἄρ. Β 178 (1893, παγκ. α' ἐκτ. Νέα Ἰόρκη, Κάρνεγκι Χώλλ, 16 Δεκ. 1893, ἀρχιμουσικός Anton Seidl). Στὰ γρήγορα μέρη, τέμπι ἀπειροελαχίστως ταχύτερα ἐκείνων πού ἔχουμε συνήθισε, συνέβαλε πιθανὸν σὲ ἕνα καλλίτερο συγχρονισμό μιᾶς ΚΟΑ πού ἀνταποκρίθηκε στὸ χαρισματικὸ Λάγιοβιτς δίνοντας τὸν καλλίτερον ἑαυτό της. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν παλμὸς καὶ σφριγὸς ἐκ βαθέων, σὰν ν' ἀκούγομε τὸ ἔργο πρώτη φορά. Στὸ μέρος II. Largo, πέρα ἀπὸ τὴν ἀξιέπαινην ἐπίδοση τοῦ αγγλικοῦ κόρνου στὸ περίφημο σόλο του, χαρήκαμε τὴν ἀπαλὴ λάμψη τῶν χαλκίνων, τὸν τρυφερόν ἦχο τῶν ἐγχόρδων, ἀναπνοές καὶ παύσεις ἐπιτείνουσες τὴν ἀκροαματικὴ μαγεῖα. Προϊόντος τοῦ ἔργου, ἀνακαλύπταμε ὅλο καὶ περισσότερο τὴ λειτουργικότητα μέσα στὸ **σύνολο**, τῆς πορείας δευτερευουσῶν φωνῶν, πού, κακὰ τὰ ψέμματα, πολλοὶ ἀξιόλογοι κατὰ τὰ ἄλλα ἀρχιμουσικοὶ παραβλέπουν ὡς «παραγεμίσματα» πού ὅμως **δὲν εἶναι**. Θερμοπαρακαλοῦμε τὸν καλλιτεχνικὸ διευθυντὴ τῆς Κ.Ο.Α. κ. Νίκο Τσιαλῆ νὰ μᾶς ξαναφέρει τὸ Λάγιοβιτς, ὑπέροχο ἐκπρόσωπο μιᾶς αείζωης, ὡς ἀπέδειξε, Μείζονος Εὐρώπης. (Αἴθουσα ΧΔΛ, 8.4.2016).